

Birkagården – Sveriges första hemgård

Hösten 2018 beslutade Birkagårdens styrelse att dess historia skulle arkiveras. I september 2021 blev arkivet klart och har donerats till Stockholms stadsarkiv. Hittills har Stiftelsen Birkagårdens historia blivit fragmentariskt belyst i offentliga sammanhang

Under arbetet med arkiveringen har jag i ett antal artiklar som publicerats på socialpolitik.com [lyft fram Birkagården som ett exempel på socialt arbete.](#)

Birkagården är Sveriges första settlement och grundades av **Natanael Beskow** och **Ebba Pauli** 1912. Dessa hade inspirerats av settlementrörelsen i London vilken de besökte under resor till England vid sekelskiftet 1800/1900-tal. Hemgården, som blev den svenska benämningen, etablerades i stadsdelen Birkastan, Stockholm som då var en tätbefolkad och fattig stadsdel som dominerades av industrierna Rörstrandsfabriken och Atlas Copco.

I materialet som donerats till Stockholms stadsarkiv finns samtliga verksamhetsberättelser för perioden 1912 – 2020. Vidare finns material som på olika sätt belyser idén och värdegrunden som bland annat tog sig uttryck i Birkagårdens stadgar och som genom årtiondena väglett arbetet. Dagböcker och minnesböcker som skrevs de första åren fångar den verksamhet som växte fram. Därtill redovisas ett antal personer som på olika sätt haft inflytande över och format Birkagårdens utveckling, som **Emilia Fogelklou**, **Dagny Thorvall**, **Gillis Hammar** och **Disa Beijer**.

Utöver detta har donerats styrelseprotokoll, kursprogram, pressklipp, debattartiklar och ett urval av Elsa Beskows sagor i skioptikonformat.*

Stiftelsen Birkagården fick en hel del massmedial uppmärksamhet i rikspressen i slutet av 1970-talet och ett antal år på 1980-talet på grund av Birkagårdens föräldraförenings engagemang för barnens miljö vilken mynnade ut i Birkagårdsrättegången då ett antal barn inom Birkagårdens barnverksamhet stämde Stockholms stad. Väsentliga delar av detta material har donerats.

Sammantaget, arkivet är en berättelse om Birkagården, dess etablering och framväxt. Birkagården hade 100-årsjubileum 2012. Verksamheten är alltså levande och under ständig utveckling utifrån de förutsättningar som ges avseende, behov, personal och ekonomi.

I sammanhanget kan nämnas att det kommer att upprättas ett internt arkiv på Birkagården men av ett mindre format. Natanael Beskow och Ebba Paulis publicistiska gärning kommer att finnas kvar och vara tillgängliga på Birkagårdens bibliotek. Likaså foton som tagits genom årtiondena samt Elsa Beskows sagor i skioptikonformat.

Arkivet hittar du via [Stadsarkivets bestandsregister](#).

Delvis hittar du det via [den nationella arkivdatabasen](#). Via den kan du beställa fram volymer till stadsarkivets läsesal.

Anders Arnsvik

anders.arnsvik@birkagarden.se

*Skioptionbilder visas i en projektor som är avsedd att visa bilder som är målade för hand på glasskivor. Föregångare till diabilder.

Bilden är tagen före 1932, sannolikt 1920-tal. Hörnhuset till vänster är Birkagården.